

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชีวิตเด็กมัน ไร้เดียงสา ถ้าพ่อแม่จิตใจดีงามนะ เด็กจะน่ารักมาก แล้วทุกคนมีสิทธิเท่ากัน เพราะทุกคนผ่านชีวิตวัยเด็กมาก่อนหมดเลย ไม่มีใครไม่เคยผ่านชีวิตวัยเด็กมา แต่ชีวิตของบางคนเป็นเด็กหญิงแล้วก็แม่เลย เป็นเด็กชายแล้วก็พ่อเลย มันไม่มีวัยเด็ก ไม่มีวัยสุข

นี่พูดถึงกรรม กรรมของคนจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เกิดมาแล้วเห็นไหม เกิดมาเพื่อแก้ไข แต่เราเกิดมาแล้วเรตื้นในโลก เกิดมาแล้วมันต้องมีหน้าที่การงาน เกิดมาแล้วต้องมีศักยภาพทางสังคม อันนั้นก็ มี ถ้ามีอย่างนี้มันเป็นอำนาจวาสนาของใจดวงนั้นมันเป็นไปได้ พูดถึงถ้ามันมีตามเป็นกรรม มันสมควร มันไม่ผิดหรือ ไม่ผิดนะ

ในการแสวงหาสมบัติพัสถานนี้ไม่ผิดนะ แต่ถ้าเราเกิดมามันไม่ผิด มันเป็นไปได้ตามธรรมชาติ แต่ถ้ามันเป็นไปได้โดยตัดหาความทะยานอยาก เราแก้ไขของเรา ความเพียรชอบ..

โคนันทวิสาล มีในพระไตรปิฎกนะ เป็นพระโพธิสัตว์ชาติหนึ่งหรือไหนะ ถ้าพูดดีโคนันทวิสาลเป็นไปได้หมด ถ้าพูดไม่ดี เทวดาต้องให้ช่วยตัวเองก่อน ถ้าเราช่วยตัวเองถึงที่สุดแล้วนี่ความเพียรชอบ มันจะทุกข์จนเจ็บใจ มันจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน เราก็มีความเพียรของเรา เพราะอันนั้นเป็นสมบัติภายนอก สมบัติที่มันมีมาเพื่อดำรงชีวิต เพื่อรักษาสถานะทางสังคม

แต่หัวใจนะ คุณติ คุณอย่างคนจนผู้ยิ่งใหญ่ คุณหลวงตานี้คนจนผู้ยิ่งใหญ่ มีบริวาร ๘ นะ ไปเปิดกุฏิสิ ไม่มีอะไรหรอก มีแต่ผ้าปูนอน ในกุฏิสมบัติส่วนตัวมีแต่ผ้าปูนอน ไม่มี

อะไรเลย แต่อยู่กับโลกด้วยความสุข ด้วยความรื่นเริงอาจหาญเห็นใหม่ เราต้องหามา
สะสมไว้มากมายเลย แล้วเราทุกข์ ของท่านนั้นไม่ต้องมี เห็นใหม่คนจนผู้ยิ่งใหญ่

ถ้าพูดถึงว่าคนจนโลกเขาก็มองว่าจน เวลาหลวงตาท่านพูดนะ ท่านบอกว่า “ถ้า
พูดถึงทางโลกท่านเหมือนคนโง่” คือท่านไม่แสวงหา ท่านไม่สะสมสิ่งใดๆ เลย เหมือน
คนโง่ คนไม่ทันคน

แต่ถ้าพูดถึงทางธรรม ทางธรรมเป็นผู้เสียสละเพื่อให้โลกร่มเย็นเป็นสุข ใครทุกข์
จนเจ็บใจ นึกไม่ออกก็คิดถึงหลวงตาก่อน โรงพยาบาลทุกโรงพยาบาลต้องมาขอความ
ช่วยเหลือ ทุกคนคิดไม่ออกก็มาหาท่าน เพราะคนเขาไว้ใจ สิ่งที่เป็นทางธรรมมันยิ่งใหญ่

ในชีวิตเราก็เหมือนกัน สถานะทางสังคม ความแสวงหาเพื่อโลก เพื่อโลกคือเพื่อ
ร่างกาย เราเป็นร่างกาย เราเป็นนาย ก. นาย ข. นาย ง . เราเกิดมาเป็นใคร เราเกิดมาเป็นลูก
ของพ่อของแม่ เราเกิดมาเป็นลูกในวงศ์ตระกูล ตระกูลของเราๆ ก็ต้องรักต้องสงวนเป็น
ธรรมดา นี่เรื่องของโลกนะ..

ถ้าเรื่องของธรรมละ เรื่องของธรรมเวลาเราออกประพฤติปฏิบัติ ทุกคนต้องการ
ความเป็นอิสระนะ ต้องการปลดปล่อยจิตใจให้มันเป็นอิสระ จิตใจที่มันไม่เป็นอิสระ
เพราะมันมีข้อมูลของมัน เพราะมันมีสัญญา มีความเชื่อความศรัทธาออกมา มีความเชื่อ
ของมัน แม้แต่ความเชื่อความศรัทธา ความต้องการ มันก็เป็นสิ่งเหนี่ยวรั้ง เพราะอะไร
เพราะแรงปรารถนา ตัณหาความทะยานอยาก แต่อยากแล้วถ้ามีสติสัมปชัญญะ เราอยาก
อย่างนี้แปรให้มันเป็นอยากในการกระทำ อยากในมรรค อยากในการกระทำให้มันถึง
เป้าหมาย

การถึงเป้าหมายนะ พอเป็นอิสระ ความเป็นอิสระของมันเห็นใหม่ คุณิ คน
โทสจริต โมหจริต จริตของคนมันแตกต่างกัน คนที่จริตมันแตกต่างกัน ความเหนี่ยวรั้ง
ของใจมันก็แตกต่างกัน ความชอบ ความพอใจ มันแตกต่างกันไป ถ้าคนปลดปล่อยให้
เป็นอิสระด้วยกันให้หมด

ถ้าเป็นอิสระ นี่สัมมาสมาธิ จิตมันปลดเปลื้องออกไป ความสุขจากภายใน ความสุขของโลก ความสุขที่เราแสวงหาเพื่อสังคม สังคมมันมีนะ มันมีสังคมของมัน ผากชื่อไว้ในประวัติศาสตร์ เวียนเกิดเวียนตายนี้เราไม่เข้าใจหรอก

พระโพธิสัตว์เห็นใหม่ เป็นพระเวสสันดรแล้วมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ สิ่งที่เราสร้างสมไว้ เราเป็นกษัตริย์ เราได้สร้างอาณาจักรไว้ แล้วเราก็ไปเกิดเป็นลูกกษัตริย์ ไปเกิดในอาณาจักรนั้น ไปเกิดเป็นคนทุกข์จนเจ็บใจ ไปเกิดเป็นคนใช้ ไปเกิดเป็นอะไร เราเวียนตายเวียนเกิดในสมบัติเดิมของเรา เราไม่รู้เรื่องหรอก เราไม่รู้ของเรา แต่อ่านาจวาสนา ด้วยกรรมด้วยเวรมันเป็นไปนะ นี่ผลของวิญญู

ผลของวิญญูคือทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แล้วเราเชื่อหรือไม่เชื่อละ ถ้าเราเชื่อของเราๆ แสวงหาสิ่งนี้ มันเกี่ยวเนื่องกันว่าสมบัติโลกมันก็มีหัวใจเป็นผู้แสวงหา สมบัติธรรมมันก็มีใจเป็นผู้แสวงหา แต่สมบัติธรรมเป็นสมบัติจากภายใน เป็นอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์จากภายใน มันมีความอึดเต็มได้นะ

สมบัติทางโลกมันอึดเต็มไม่ได้นะ อึดเต็มไม่ได้หรอก เพราะโลกนี้มันพร่องอยู่เป็นนิจ ไม่มีสิ่งใดอึดเต็มได้ มันเป็นอนิจจัง มันจะแปรสภาพของมันไปเป็นธรรมดา คุณิรัฐบาลเขาตั้งงบประมาณสร้างถนนหนทาง ก็ต้องตั้งงบประมาณไว้เพื่อซ่อมแซมรักษา มันต่อไป เขาต้องเตรียมตัวค่าเสื่อมสภาพค่าอะไรต่างๆ ไป

ชีวิตเราก็เสื่อมสภาพนะ ตั้งแต่เกิดแล้วมันเสื่อมสภาพไปเป็นธรรมดา แล้วชีวิตเรามีอะไรคิดไม่ติดมือไปละ สมบัติของทางโลกเรารักษาไว้เป็นมรดกตกทอดให้กับวงศ์ตระกูล แต่สมบัติของเราละ สมบัติทางจิตใจมันจะตกทอดกับเรา มันจะเป็นพันธุกรรม มันจะตัดแต่งหัวใจของเรา

คุณิ เวลาเราเห็นผู้ที่บริหารจัดการ ทำไมเขามีเขาวีปัญญา ทำไมเขาคิดการอย่างนั้นได้ ทำไมเขาคาดการณ์ถูกต้อง เขาวีปัญญาอย่างนี้มันเกิดจากการมีศีลมีธรรมนี้ไง ถ้ามีศีลมีธรรมมันเกิดเขาวีปัญญาเห็นใหม่

คุณิ คุณอย่างจูบันถก ในชาติหนึ่งเป็นพระที่มีภูมิปัญญามาก เป็นผู้ที่ฉลาด แล้วเห็นพระเจ้าสวดปาติโมกข์ สวดปาติโมกข์.. คนที่เขาปัญญาปานกลางหรือปัญญาที่เขา

สวดไม่ได้ เขาต้องสวดซ้ำแล้วซ้ำอีก ไปหัวเราะเยาะเขา กรรมอันนั้นมาเกิดเป็นจุดบดกที่ชายค้อมหาปิ่นตกะให้ทองคำบาทเดียว ทองไม่ได้ ! ทองไม่ได้นะ.. จนให้ไปสัก แล้วพระพุทธรเจ้าถามว่า

“เธอบวชเพื่อใคร”

“บวชเพื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

พระพุทธรเจ้าถึงให้ลูบฝ่าขวานะ อำนาจวาสนาของคนมันสร้างมา มันมีตกเป็นพื้นฐาน ของใจ มันมีของมันอยู่ เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ แต่ทำไมทองคำคำเดียวทองไม่ได้ แต่ทำไมเป็นพระอรหันต์ได้ละ

นี่ใจ จิตใจพื้นฐานมันมี นี่อำนาจวาสนาของคน ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มันสะสมมา แต่ผลที่ให้ ผลมันอะไรให้ก่อนให้หลัง ถ้าเรารักษาใจของเรา ภูมิปัญญา ปฏิภาณไหวพริบในการสร้างสม เราทำสมาธิ เราใช้ปัญญาของเรา ปฏิภาณไหวพริบ.. แม้แต่การบริหารจัดการทางโลก มันก็บริหารจัดการประสบความสำเร็จ

การบริหารจัดการในหัวใจ มันเอาอะไรไปบริหารละ มันเป็นนามธรรม ถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะจะไปจับต้องสิ่งใดๆ ได้ ถ้าไม่มีสตินะเราจะไม่เห็นความรู้สึกจากภายในเลย ทรัพย์อันนี้ ทรัพย์สำคัญมาก สำคัญในเรื่องของศาสนานะ เรื่องนามธรรม เรื่องของหัวใจ เป็นสิ่งที่สัมผัสกับธรรมะ แล้วถ้าสัมผัสกับธรรมะ สิ่งที่เป็นนามธรรมก็นึกเอา คิดเอาซิ.. นึกเอา คิดเอามันก็เป็นเรื่องของกิเลส นึกเอาคิดเอาก็เป็นต้นหาความทะยานอยาก เพราะนึกคิดเอาคิดเอามันถึงได้ทุกข์อยู่นี่ไง

แต่ถ้าเราแปรความนึกเอาคิดเอา ให้เป็นความเพียร ให้เป็นความนึก ความอยาก การกระทำ สิ่งที่เป็นการกระทำมันบดบี้กิเลสไปนะ เวลาจิตมันตั้งเป็นสมาธิขึ้นมา เราจะมีหลักมีเกณฑ์ของเรา แล้วเกิดถ้าเป็นปัญญาของเรา ปัญหานี้ มรรคญาณ คูสิ คูสมาธิ เรา รู้จักสมาธิของเรา สมาธิธรรม ปัญญาธรรม สัพเพ ธรรมมา อนัตตา สภาวะอย่างนี้เป็นอนิจจังหมด !

แม้แต่สิ่งข้างนอก สิ่งที่เป็นวัตถุมันยังแปรสภาพ เป็นความคิด เป็นสิ่งที่สมมุติมันแปรสภาพ สิ่งที่มันแปรสภาพอยู่เห็นใหม่ สมาธิอยู่กับเราตลอดไปได้ใหม่ เราสร้างสมาธิ เราทำจิตสงบขึ้นมา กว่าจะทำได้ต้องลงทุนลงแรงขนาดไหน มันอยู่กับเราชั่วคราวเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเหตุใด คุณสิ เหตุแค่นั้นมันก็ได้ผลแค่นั้น

แต่ถ้าเรามีความชำนาญของเรา เรายุทธของเรา แล้วถ้ามันมีความสงบใจขึ้นมา เราก็ย้อนกลับมาดูเหตุผลของเรา เหตุมันต้องมีสติ เหตุมันต้องมีสำรวมระวัง มันต้องมีอินทรีย์สังวร สังวรในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สังวรระวังไว้อย่าให้มันไปกระทบกับสิ่งใด อย่าให้สิ่งใดมาค้ำเขี่ยมัน ถ้าค้ำเขี่ยมัน มันจะพุ่งไปตามเขา

ปุถุชน.. สมาธิของปุถุชนมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน สมาธิของกัลยาณปุถุชน มันจะเห็นนะ มันจะพิจารณาไป มันใช้สมาธิไป มันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญอย่างนั้น จนเห็นโทษของมัน จนหาวิธีการรักษา

รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เสียงกระทบ ฟังเสียงกระทบ รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งที่น่าพอใจ มันไปค้ำเขี่ยไปเขี่ย แล้วมันมีตัณหาความทะยานอยากเหมือนกับมันมีเชื้อโรคอยู่ในหัวใจ สิ่งใดไปค้ำเขี่ยไปเขี่ยมัน มันก็ต้องมีแรงปรารถนามีความต้องการ มันก็หลุดกระชากความคิดพุ่งซ่านไป คิดตริทริไป มีแต่ความทุกข์ความยากทับถมใจ พอมันมีเหตุมีผลเพราะมันเคยทุกข์เคยยากขึ้นมา

สมาธิ ! มันเจริญแล้วเสื่อม ปัญญาเจริญแล้วเสื่อม ทุกอย่างเจริญแล้วเสื่อม มันเจริญแล้วเสื่อม เราต้องสร้างเหตุ เราต้องรักษา ต้องมีสติสัมปชัญญะของเรา เราสำรวมระวังของเรา เรายุทธอินทรีย์ของเรา เขาจะอย่างไรมันเรื่องของเขา เรื่องของเราต้องรักษาสมบัติของเรา สมบัติคือสิ่งที่เป็นสมาธิธรรม สมาธิธรรมนะถ้าเรารักษาให้มันสงบเข้ามา ความสุขใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

จิตนั้นสงบ จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันขึ้นมา แล้วฝึกฝนทางปัญญา มันจะเห็นเอง คนที่ภาวนาเป็นจะเห็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากกิเลสมันเป็นสัญญา ปัญญาที่เกิดจากธรรม ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิมันจะเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่เหนือโลก ปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ปัญญาอย่างนี้มันทันความคิด มันทันความรู้สึก

ของเรา มันยับยั้งได้หมด แต่มันก็เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมเพราะอะไร เสื่อมเพราะฐานของสมาธิมันอ่อนแอ ถ้าฐานของสมาธิมันเข้มแข็ง ปัญญาที่มันจะเข้มแข็ง

คุณิ คุณปฏิภาณไหวพริบที่ว่า ปฏิภาณไหวพริบของคนมันมาจากไหน มันมาจากบุญกรรม แต่ปฏิภาณในการประพฤติกปฏิบัติ ปัญญาที่เกิดขึ้นมา ปัญญาเกิดจากมรรค เกิดจากการกระทำเกิดจากอริยสัจ เกิดจากสัจจะความจริง

สัจจะความจริงเกิดขึ้นมาจากเรา เราเป็นคนรื้อค้นขึ้นมา ธรรมะที่มีอยู่แล้วโดยดั้งเดิม มันอยู่ในหัวใจของเรา มันมีพลังงาน มันมีสัจจะความจริงของมัน แต่ทุกคนไม่เคยค้นคว้าขึ้นมา ทุกคนไม่เคยรื้อค้นขึ้นมา ทุกคนใช้โลกีย์ปัญญา ปัญญาจากเปลือก ปัญญาจากพลังงาน ปัญญาจากค้นหาความทะยานอยาก ปัญญาอย่างนี้ศึกษาธรรมขึ้นมา มันก็มีความสกปรกของกิเลสค้นหาความทะยานอยากบวกเข้าไป เราก็ต้องทำความสะอาดของใจเข้ามา จิตมันสงบก็คือมันกอดตัวตน กอดค้นหา กอดอึดตา กอดลงไป

ถ้ากอดลงไปมันเป็นสากล สีสมาธิเป็นสากล จิตที่สงบเป็นสากล แต่สากลแบบโลก สากลแบบวิญญูะ สากลแบบจิตที่มีภพ มีสถานที่ มันยังหมุนเวียนตายเวียนเกิดเหมือนฤทธิชีไพรเข้ามานสมาบัติขนาดไหน เหาะเหินเดินฟ้าได้ขนาดไหน

นี่ไง เหาะเหินเดินฟ้า ฌานโลกีย์มันเป็นโลกีย์ปัญญา เป็นฌานโลกีย์ เป็นปัญญาของโลก ปัญญาของโลกมันมีพลังงานกันได้นั้น คนตื่นเดินไปกับมันเพราะอะไร เพราะเป็นสมบัติของเราแต่มันเป็นอนิจจังนะ มันไม่คงที่หรอก มันเป็นสมบัติที่แปรสภาพ

แต่สมบัติที่เป็นความจริง ตั้งแต่เราเห็นรูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร เป็นเครื่องล่อ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดค้นหาความทะยานอยาก เราทำความสะอาดของใจเข้ามา ให้มันสงบเข้าไปแล้วเห็นจิต เห็นอาการของจิต เห็นความเป็นไปของมัน เห็นรูป รส กลิ่น เสียง เป็นอาการที่มันมาขุดคุ้ย แล้วเราจับมันวิปัสสนาขึ้นไป

จนถึงสุดท้ายแล้วนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ทุกข์เป็นทุกข์.. คลายสิ่งที่กระทบ จิตที่มันกระทบมันแยกส่วนเป็นอิสระต่อกัน มันจริงตามสัจจะนะ เสียงมันจริงตามเสียง แต่มันเป็นอนิจจัง กายก็จริงของมัน

คุณิ ชีวิตเรานั้นเป็นความจริงอันหนึ่ง แต่มันต้องแปรสภาพไปเป็นธรรมดา มัน
เป็นผลของวิญญะ มันเป็นผลของเวรของกรรมที่เกิดมามีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน มี
โอกาสได้ค้นคว้าของเรา โอกาสทางโลก โอกาสทางธรรม โอกาสนั้นเราจะเอามาใช้ของ
เรา แล้วมันก็ต้องสิ้นไปเป็นทั้งชีวิตหนึ่งของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไม่ถึงที่สุดเป็น โสคาบัน
เป็นสภิกาคามี ก็ไปเกิดใน ๗ชาติ ๓ชาติ ๑ชาติ ต่อสู้กันต่อไป

แล้วถ้าถึงที่สุด มันดับสิ้นที่นี้ นี่ไง สิ่งของมันไม่เป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็น สัพเพ ชัมมา
อนัตตา สภาวธรรม.. สมภาชิ ปัญญา เป็นอนัตตา เป็นอนิจจัง เป็นการแปรสภาพทั้งหมด
แต่อกุปปรกรรม โสคาบัน สภิกาคามี อนาคามี สิ้นกิเลสไป มันไม่เป็นอนิจจัง มันเป็น
สัจจะความจริง แล้วไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่สิ่งที่มีมารเห็น สิ่งที่เป็นสถานะ

นี่ไง มันมหัศจรรย์ กวาสวะภพ ภพนี้มันมีสถานที่อยู่ ทำไมมันเป็นกิเลสละ มัน
เป็นภพเป็นกิเลสเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นอนุสัย กิเลสมันอยู่ในเนื้อหาของภพ อนุสัย
ที่นอนเนื่องมากับใจ นอนเนื่องมากับภพ มันถึงไปปฏิสนธิจิต มันถึงเกิดในครรภ์ของ
มารดา มันถึงเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม

เทวดา อินทร์ พรหมเกิดอย่างไร ก็ภพนี้ไปเกิด ปฏิสนธิจิตไปเกิดเพราะบุญกุศล
บุญกุศลที่มันจับเคลื่อนไป แต่มันมีวิชาความไม่รู้อยู่นอนเนื่องไป เพราะพรหมก็ไม่รู้
ชีวิตว่ามันต้องเป็นวิญญะ คิดว่าจะอยู่เป็นพรหมตลอดไป พอหมดอายุขัยเขาก็หมุนของ
เขาไปเป็นธรรมดา

ถึงที่สุด มรรคญาณมันเข้าไปรื้อค้นถึงภพ ถึงสถานที่ ภพที่มันทำลายแล้ว ทำลาย
สถานที่ทำลายทุกๆ อย่างมันถึงเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ เป็นสิ่งที่เป็นอกุปปรกรรม อะ
คืออฐานะ อะคือไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการบอบสลาย มันคงที่ของมัน นี่ก็คือที่สุดของ
ธรรม ธรรมมันเป็นอย่างนี้ แล้วมันอยู่ที่ไหน

มันอยู่ในหัวใจของเราเนะ มันอยู่ที่ชีวิตของเราที่มันเกิดมาตั้งแต่ไร้เดียงสา ถ้ามัน
ไร้เดียงสา มันก็มีความสุขของมัน พอเราโตขึ้นมาเราจำสภาวะนั้นไม่ค่อยได้แล้ว เราจะ
คิดถึงชีวิตในปัจจุบัน ในชีวิตที่เราเป็นผู้ใหญ่ เราต้องหาทรัพย์สมบัติ หาร่างๆ มันก็คิด

แต่การไขว่คว้าแสวงหา แล้วเวลาถึงที่สุดมันก็หมดไป ชีวิตนี้ก็หมดไป แล้วมันก็จะเวียน
ไปอีก แล้วบุญกุศลมันก็พาไป เห็นไหม

แต่พอถึงที่สุดนะ มันทำลายที่สุด มันจะเห็นเลย บุญเพนิวาसानุสติญาณ จิตที่มัน
เกิดตาย.. เกิดตาย มันเกิดตายมาก็ชาติ ไม่มีต้น ไม่มีปลายมันละกันอย่างไร มันชำระล้าง
กันอย่างไร มันถึงที่สุดอย่างไร

นี่จากชีวิตไร้เดียงสา เห็นแล้วมันก็มีความสุข เป็นความสุขเพราะอะไร เพราะคิด
ว่ามันจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป แต่มันเป็นอนิจจัง มันไร้เดียงสาอย่างนี้ไม่ได้ มันต้องโต
ขึ้นมา มันต้องมีภาระรับผิดชอบ ต้องรับผิดชอบชีวิต นี่งาน ! คนจะมีคุณงามความดี
เพราะมีผลของงาน งานกระทำให้ แต่งงานข้างนอก ! งานข้างนอกทำให้เป็น
ประวัติศาสตร์จารึกไว้ คนนั้นเป็นคนดี คนนั้นคนเป็นแล้ว แต่งงานในอริยทรัพย์ มันสะสม
ไว้ในภพในใจ

ประวัติศาสตร์นี้เขียนไว้บนโลกนะ โลกศึกษากัน แต่สมบัติภายในมันจารึกไว้ที่
ใจ มันจารึกไว้เป็นคุณงามความดี จารึกไว้เป็นบาปอกุศล แล้วผลอันนี้มันขับเคลื่อนให้
เกิดดีเกิดชั่ว แล้วเกิดกันไป ชีวิตเป็นอย่างนี้

ถ้าเราเข้าใจปั๊บ เราจะเห็นว่างานข้างนอกงานข้างใน ว่างๆ ก็กำหนดลมหายใจเข้า
นึกพุท นึกโซ ทำไว้อย่างนี้ สมบัติอย่างนี้ลองทำดู แล้วถ้ามันสงบขึ้นมาเราจะเห็นคุณค่า
ของใจ เราจะเห็นคุณค่าของมันมาก

แล้วสมบัติข้างนอกนะ คุณิ พระปฏิบัติเรานี้ปัจฉัยเครื่องอาศัย แก่อาศัยมัน ไม่ไป
เอาเป็นตัวหลัก ตัวหลักคือความเพียร ตัวหลักคือหัวใจ จับตัวหลักนี้ให้ได้ แต่มันต้อง
อาศัยไป ชีวิตนี้มันต้องอาศัยอาหาร ชีวิตนี้ต้องอาศัยปัจจัย ๔ เครื่องดำรงชีวิต มันต้อง
อาศัยโลก อยู่กับโลก

เราก็เหมือนกัน เกิดมาเป็นมนุษย์เราอาศัยมัน เราหามันด้วยสังขาร ด้วยความ
เป็นศีลเป็นธรรม ถ้ามีมานั้นก็คือถูกต้อง ไม่เสียหาย แต่มันเป็นสิ่งที่มันเร่งเร้าจนเราเป็น
ความทุกข์ อันนั้นเป็นค้นหาความทะยานอยาก มันเผาเรานะ มันทำให้เราเร่าร้อน เรา
สลัดมันทิ้ง

ทำหน้าที่การงานจากโลก อยู่กับโลกต้องมึงงาน อยู่กับพระ พระก็ต้องปฏิบัติ พระ
ก็ยังคงมึงงาน งานในการประพฤติปฏิบัติ งานโลก งานธรรม เราเกิดมามีกายกับใจ แล้ว
แสวงหาเอา ชีวิตนี้จะรุ่งเรือง เอวัง